

II. Meşrutiyetin Gölgesinde Kısa Süren Bir Heyecanın Dergisi: Hıyâbân

Geliş Tarihi:12.08.2014
Kabul Tarihi:13.09.2015

Yeliz GENÇASLAN*

Öz

Bu makalede, 1910 yılında yayımlanan Hıyâbân dergisinin kültür ve edebiyat hayatındaki yeri değerlendirilmektedir. Türk edebiyatında süreli yayınlar olarak adlandırılan mecmua, gazete ve dergicilik faaliyetlerinin tarihi gelişimine bakıldığında siyasi, sosyal, kültürel ve edebi bakımdan yayımlandıkları dönemleri yansıtmada önemli bir görevi üstlendikleri görülmektedir. Bu yazıda da Meşrutiyetin ilanından sonra beş sayı çıkararak oldukça kısa süre faaliyet gösteren Hıyâbân dergisi farklı başlıklar altında incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, süreli yayınlar, Hıyâbân.

The Magazine Of A Short Sensation Under The Shadow of Second Constitutionalist Period: The Hıyaban

Abstract

In this essay, the importance of Hıyâbân magazine (published in 1910) in the culture and literature is evaluated. When one looks at the historical development of the permanent publications, such as newspapers and magazines, it is understood that these publications had a great role in reflecting the political, social, cultural and literary aspects of the periods when they were published Hıyâbân magazine which was released as 5 volumes after the declaration of constitutionalism, is evaluated under different topics.

Keywords: Literature, permanent puplications, Hıyâbân.

*yeliz_gncaslan@hotmail.com

Giriş

Türk edebiyatı tarihinde süreli yayınların önemli bir yeri ve kültürel hayatımıza da önemli katkıları vardır. Bir döneme tanıklık eden süreli yayınların incelenmesi, kültürel, sanatsal ve toplumsal hayatın aydınlanmasına, o dönemler hakkında farklı bir bakış açısı kazanılmasına kaynaklık etmektedirler.

Süreli yayınların sadece dönemlerini değil gelecek nesilleri de aydınlatma da önemli görevleri bulunmaktadır. Bu nedenle arşivlerde gizli kalan önemli birer tarihi belge niteliğindeki bu kültürel mirasların bugün yeniden incelenmesi, bilim ve kültürün hizmetine sunulması gerekmektedir.

Geçmiş dönemlerde yayınlanan gazete ve dergilerin bir başka önemli tarafı da yayınlandıkları tarihlerin sanat, edebiyat, sosyal ve siyasal geçmişlerini kendilerinden sonra gelen nesillere aktarması, o günün durum ve şartlarını bugüne taşıyarak geçmiş ve bugünü kıyaslamaya yardımcı olmasıdır. Sonuç olarak süreli yayınları, bu önemlerinden dolayı araştırmalı, incelemeli ve onları bugünün yeni okuyucularıyla buluşturmalıdır.

Tanzimat ile hayatımıza giren ve Cumhuriyet'in ilanı ile beraber 1928'de gerçekleştirilen harf inkılabına kadar geçen sürede süreli yayınlar eski harfle yani Arap alfabesiyle yayınlanmıştır. Bu eski yazılı yayınlar uzmanlar tarafından taranmalı ve değerlendirilip edebiyat tarihine kazandırılmalıdır.

Yeni bir tür olarak Tanzimat dönemi ile yaşamımıza dâhil olan süreli yayınlar, istibdat rejimi ile uzunca bir süre baskı altında kalmış olsa da II. Meşrutiyetin ilanı ile özgürlüğüne kavuşmuş ve özgürleşen ortam ile birlikte bu yayınlar da artarak varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir. 1910 yılında ilk sayısı ile basın hayatına giren fakat beş sayının ardından bu hayata erken veda eden Hıyâbân dergisi de söz konusu edilen yayınlardan bir tanesidir.

Hıyâbân Dergisi ve Yayın Politikası

Hıyâbân kelimesi; bulvar, iki tarafı ağaçlı yol (Develioğlu, 2003: 364) anlamına gelmektedir. Farsça kökenli “Hıyâbân” kelimesini kendine isim olarak seçen dergi ilk sayısını 23 Şubat 1910'da çıkarır. Hıyâbân dergisi, uzunca bir süre baskı altında tutulan basın hayatının özgürlüğe kavuştuğu II. Meşrutiyetin ilanından iki yıl sonra yayın hayatına başlamıştır. Bu özgürlük ortamı her tür ve konudan yayın faaliyetinin önünü açmış susturulan kalemler artık hür olarak yeniden yazmaya başlamıştır. Hıyâbân dergisi de -her ne kadar beş sayılı kısa bir ömre sahip olsa da- bu faaliyetlere ortak olmuş, basın hayatına kendilerine özgü bir üslupla bir renk daha katmıştır. Hıyâbân dergisi, genç, heyecanlı bir kadroya sahiptir. Büyük bir umutla yeni bir başlangıç yapan dergi, beşinci sayının sonunda dergiye bir müddet ara vereceklerinin haberini okuyucularına duyurmuşlardır:

“Hıyâbân'ın ilk numarası intişâr ettiği zaman size gazetemizin her

nüshasının bir hatve-i terakki ve tekâmül olacağını vaat etmiştik zannederiz ki bu güne kadar bu sözümüzle sizi aldatmış olmadık. Hâlbuki önümüzdeki üç ay velî eden Darülfünun imtihanları bizim için evvelki say'ımız nispetinde çalışmaya mânidir.

Hıyâbân'ın zarâfet ve nefâsetini gaib ve şimdide kadar her nüshasında görülen hatavât-ı terakki tekâmülden ric'at etmesi için üç ay gazetemizi -fiyat ve sahâifini taz'if ederek- aylık olarak neşr edeceğiz.” (İmzasız 1327: 16)

Üç ay sonra, aylık olarak kaldıkları yerden devam edeceklerini söylemiş olsalar da dergi bir daha yayınlanmamıştır. Bir başka isim altında yeniden bir araya mı gelmişler yoksa her biri dağılıp kendi yayın faaliyetlerini mi devam ettirmişler tam olarak bilinmemektedir. Fakat süreli yayınlar arasında *Hıyâbân*¹ adını taşıyan ve 29 Temmuz 1914 yılında İzmir'de yayınlanmış bir dergi daha bulunmaktadır. Tarih dikkate alındığında 20 Nisan 1911'de İstanbul'da son sayısını çıkaran derginin üç yıl aradan sonra yeniden yayımlanmaya mı başladı sorusunu akıllara getirirse de aynı ismi taşıyan bu iki dergi birbirinin devamı niteliğinde değildir. Şekil özellikleri, yazar kadrosu ve daha birçok özellikleri bakımından dergiler birbirinden farklıdır. İkisinin de *Hıyâbân* ismini taşıyor olmasının dışında onları benzer yapan bir özellik de yayımladıkları derginin sayıca aynı olmalarıdır. İsimleri gibi kaderleri de ortak olan dergiler beş sayı çıktıktan sonra bir daha yayınlanmamışlardır.

Hıyâbân, bir edebiyat dergisidir. Dergi ilk sayısında kendini okuyucularına şu şekilde takdim etmiştir:

“Karie ve Karilerimize

Hıyâbân”ı sizin zevk ve arzunuzla muvaffak bir şekil-i mükemmele ifrâğ etmek bizim yegâne gaye-i amelimizdir bunun için sizi temin edelim ki hiçbir fedakârlıktan çekinmeyeceğiz. Her nüshamızın bir hatve-i terakki ve tekemmül olacağına şüphe etmeyiniz. “Hıyâbân”-Hiçbir zaman iğfal etmeyen- sevimli, zarif bir risaleniz olacak ve her nüshasını size mütezâyet bir şevk ve hevesle okutacaktır. Sözlerimizin doğruluğunu anlamak istiyor musunuz? O halde “Hıyâbân”ı muntazaman okuyunuz.” (İmzasız, 1326: 18) Oldukça iddialı bir girişle yayın hayatına başlayan dergi, kendinden emin bir şekilde devamlı okunacak bir dergi olacağını garantisini bu sözlerle vermeye çalışmıştır. *Hıyâbân*, yayımlandığı günlerde dikkat çekmiş olmalı ki, dönemin birçok önemli gazete ve dergisine onları takip ettikleri için teşekkürlerini sunmuşlardır:

“Hıyâbân” hakkında iltifat-ı rıfka nevazilerini ibzâl buyuran Tanin, Gıdık, Tercüman, Tasvir-i Efkâr, İkdam ceride-i muhteremlerine beyan-ı teşekkürât eyleriz.” (İmzasız, 1326: 18)

Dergi kısa süren faaliyeti nedeniyle yayın politikasını net bir şekilde

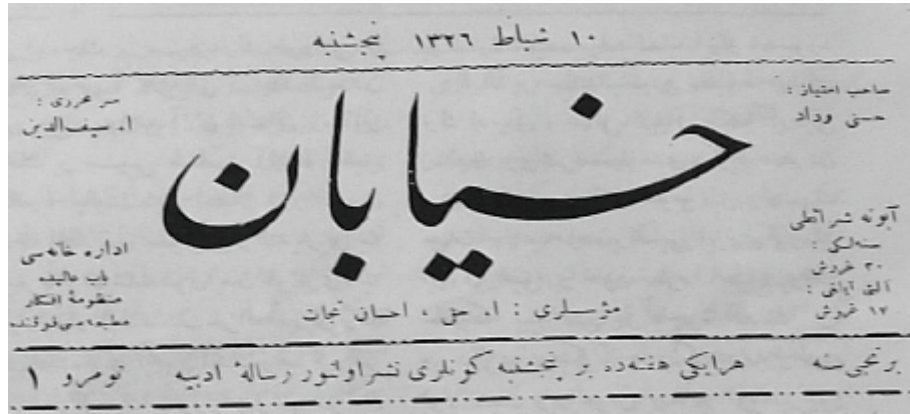
¹ Daha geniş bilgi için bkz. Hüsen Akın, (2010), II. Meşrutiyet Döneminde Kısa Ömürlü Bir Dergi: *Hıyâbân*, Turkish Studies, 5(1), s. 709- 720.

ortaya koyamamıştır. Fakat ilk sayılarında milli bir edebiyat anlayışının gerekliliğinden bahseden yazılarda az da olsa derginin edebiyat anlayışı olarak nasıl bir yol izleyeceği konusunda bilgiler vermiştir. Dergilerinde eski şiir geleneğinden uzak milli bir edebiyat üslubu yazılmış şiirler bulunduğunu ve Hıyâbân'ın da “*edebiyat-ı milliye*”ye hizmet edecek bir yayın olacağından bahsetmişlerdir:

“*Bu Hıyâbân sanatta gaye-i şiir ve edebe visâlin mümkün olup olmayacağına en müskit ve maddi delil olarak emsali belki bizde âhâd mertebesini geçemeyen “Hisarlara Karşı”, “Kin” manzumeleri gibi emin-i bülent cidden kavî ve bülent, hutût-ı esasiyeyi haiz-i şahsiyet ve asabiyetini tersim eden birkaç şiirini irâe ve eşhâd-ı kafidir.*” (A.(Elif) A.(Ayn) 1326: 1-3)

Derginin Şekil Özellikleri

Hıyâbân dergisi, 10 Şubat 1326 (23 Şubat 1910, Perşembe)'da yayın hayatına başlar 7 Nisan 1327 (20 Nisan 1911)'de son sayısını çıkarır. Dergi on beş günde bir yayınlanmaktadır ve 20x30 cm ebadındadır. Derginin tüm sayılarında ön dış kapak vardır ve hepsinde de aynı kadın fotoğrafı yer almaktadır. Derginin başlık klişesi bütün sayılarda aynı biçimde düzenlenmiştir. Klişe de şu şekildedir:

Başlık klişesinde harekeli olarak eski yazıyla ve büyük puntolarla “Hıyâbân” yazılıdır. Başlık klişesinin sağ üst köşesinde başmuharririn adı, sol üst köşesinde dergi sahibinin adı yer alır. Başlık klişesinin hemen üstünde tarih, altında da “*Her iki haftada bir Perşembe günleri neşrolunur risale-i edebiye*” ifadesi vardır. Başlık klişesinin sağ alt tarafında idarehanesi, sol alt tarafında da derginin abone şartları bulunur. Başlık klişesinde ayrıca derginin numarası, tarihi gibi bilgilere yer verilmiştir.

Derginin müessisleri yani kurucuları A. (Elif) Hakkı, İhsan Necat, Hüsnü Vedat, A. (Elif) Seyfettin'dir. Yönetim kadrosu da şöyledir: derginin imtiyaz sahibi Hüsnü Vedat, derginin başyazarı da A.(Elif) Seyfettin'dir.

Derginin müdürü de Ömer Fevzi'dir.

Derginin ön ve arka kapağı hariç beş sayısı da on altı sayfa çıkmıştır. Dergide ön kapağında yer alan kadın fotoğrafı dışında iç sayfalarında da fotoğraflara yer verilmiştir. Manzara fotoğrafları, bazı yazarların fotoğrafları, çeşitli desenler ve kadın fotoğrafları derginin sayfalarına yerleştirilmiştir.

Derginin arka kapaklarında okuyuculara notlar, mündericat bilgileri, matbaa adresi, teşekkür yazıları, ilanlar ve duyurular yer almaktadır. Derginin dördüncü sayısının arka kapağı tahrip olduğundan yazılar okunamamaktadır. Derginin fiyatı tüm sayılarda “50 para” olarak belirtilmiştir. Abone şartları ise; seneliği 30 kuruş, altı aylığı 17 kuruştur.

Derginin idarehanesi adresi ilk dört sayıda “*Bab-ı Ali'de Manzume-i Efkar matbaası fevkindedir*” iken son sayısında adres “*Matbaa-ı Ebu-z-Ziya Hıyâbân Risalesi*” olarak belirtilmiştir. Derginin basıldığı matbaada değişiklik olmamış beş sayı da Matbaa-ı Ebu-z-Ziya'da çıkarılmıştır.

Derginin kimlik bilgileri ise şu şekildedir:

	Tarih	Sayfa	İdare Hanesi	Sahib-i İmtiyaz	Ser Muharriri	Abonelik	Fiyat	Açıklama
1.	10 Şubat 1326	16	Bab-ı Ali'de Manzume-i Efkar Matbaası fevkinde	Hüsnü Vedat	E. Seyfettin	Seneliği: 30 kuruş 6 Aylığı: 17 kuruş	50 para	-
2.	24 Şubat 1326	16	//	//	//	//	//	-
3.	10 Mart 1327	16	//	//	//	//	//	-
4.	24 Mart 1327	16	//	//	//	//	//	Arka kapaktaki yazılar tam olarak okunmuyor.
5.	7 Nisan 1327	16	Matbaa-ı Ebu-z-Ziya Hıyâbân risalesi	//	//	//	//	-

Yazar Kadrosu

Hıyâbân'ın yazar kadrosunda genellikle aynı isimler görülmektedir. Bir arkadaş grubunun çıkardığı dergi olarak değerlendirilebilecek Hıyâbân'da yazarların yazı ve şiirleri derginin sayılarına göre değişiklik göstermektedir. Birinci sayıda; M. Enver, İbrahim Alaettin, A.(Elif) Seyfettin, A.(Elif) Hakkı,

A.(Elif). A.(Aydın), Hakkı Behiç, Halil Nihat, İhsan Necat, Macit Memduh yazmıştır. İkinci sayıda; Ali Ekrem, Faik Ali, Osman Fahri, İbrahim Alaettin, A.(Elif) Seyfettin, A.(Elif) A.(Aydın), Hakkı Behiç yazmıştır. Üçüncü sayıda; Ali Ekrem, M. Enver, İbrahim Alaettin, Yaşar Şadi, A.(Elif) Seyfettin, Falih Rıfki, Edip Sermed, Halil Nihat, S. M yazmıştır. Dördüncü sayıda; Halil Nihat, İbrahim Alaettin, A.(Elif) Seyfettin, A.(Elif), Hakkı, H. N, Rıfat Dâver, A. Nâkîd, F. Sacid yazmıştır. Beşinci sayıda; İbrahim Alâettin, A.(Elif) Seyfettin, F. Sacid, Edip Sermed, E. Denon, Halil Nihat, Hüsnü Vedat yazmıştır.

Hıyâbân'da bazı müstear isimler yer almaktadır. A.(Elif) A.(Aydın), A.(elif), S. M., H. N. gibi isimlerin yazıları dergide yayınlanmıştır.

Beş sayı gibi az hacimli olmasına rağmen dergide en çok yazarların isimleri ve yazı adetleri şu şekildedir: A.(Elif) A.(Aydın) iki makale; A.(Elif) Hakkı iki şiir; A.(Elif) Seyfettin beş şiir; Ali Ekrem iki şiir; Edip Sermed iki şiir; F. Sacid iki şiir; Hakkı Behiç iki makale; Halil Nihat üç hikâye, bir makale; İbrahim Alaettin beş şiir, bir tiyatro çevirisi; M. Enver iki şiir.

Bu isimlerin dışında dergide birer yazısı yayınlanan isimler de vardır. Kısa süren yayın faaliyetine rağmen belirli bir yazar kadrosu olduğu görülmektedir.

Edebî Faaliyetler

Hıyâbân dergisinde edebî faaliyetler çeşitlilik göstermemiştir. Ağırlıklı olarak şiirlerin ve şiir tercümelerinin yer aldığı dergide makale ve hikâyelerin dışında bir de tiyatro tercümesi bulunmaktadır.

Dergide on dört farklı şairin yirmi yedi şiiri yayınlanmıştır. Yalnız bu şiirlerden biri Musset'e aittir ve dördüncü sayıda İbrahim Alaettin tarafından "Tahattur Et" ismiyle tercüme edilmiştir:

*"Tahattur et beni, vakta ki fecr-i sevdakâr
Açar sera-yı sehardarı afitaba; hazin...
Tahattur et beni, vakta ki leyl, rüyalar
Görüp geçer arasından gümüştü örtüsüne
Seda-yı davet sevda ile titreyince telin,
Huzûz için seni çağırınca zulmeti gecenin
Bulacaktır bütün bu nevhâsını
Koruluktan işit şu inleyeni:
Tahattur ile beni"* (İbrahim Alaettin, 1327: 10)

Dergide yer alan şiirler incelendiğinde şairlerin aşk, ayrılık acısı, doğa, ölüm gibi temalar üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Şair, duygularıyla oynadığını düşündüğü sevdiğine şiirinde isyan eder ve artık onu terk etmesini ister:

“Bir ay oldu sen ey sitâre-i dūr
Ufk-ı hecrimde doğmadın bir an;
Beni zulmette terk edip makhūr
Başka afâkı eyledin taban.

Yine ettin harap kaç günü mü
Beni bir kerecik düşündün mü?

...

Of ey visâl-i hecrden zehrin
His ve hülya mı hured ve hâş ettin
Fikir ve kalbimle oynadın her dem
Aşk bazîçe-i hevesti sana
Fakat artık tahammül eyleyemem
İzzet-i nefsimin kırılmasına.

Beni terk eyle, git hayalimle,
Ömrüm asûdedir melâlimle.
Bu felaket benim cezam olsun
Sana aşkım fakat haram olsun.” (İbrahim Alaettin, 1326: 10).

Kendisinde var olan şairlik gücünü sevdiğinin aşkından aldığını söyleyen şair, şiirinde sevdiğinin isminin sadece baş harflerini verip ona ithafen şiirini yayınlamıştır:

“Matmazel L...L... için:
Ayrılırken gülen nazarlarının
İnıtafsızlayan ruhum,
Sana hicran içinde belki yarın
Besteler bir neşide-i mahrem..

...

Sen gülersen benim şiirlerimin
Belki elhân-ı girye sazıyla
Nağme-i râz ve pür niyâziyla...

Sen gülersen dudaklarında nevîn
Açılan her şükûfe-i hande
Bir büyük zahm-ı ruh olur bende...” (A.(Elif) Hakkı, 1326: 13)

Şiirlerde kullanılan dil oldukça ağır ve süslüdür. Bu durum Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati gibi edebi dönemlerin yansımasıdır. Şiir diline bakıldığında bu dönemlerle oldukça benzer özellikler göze çarpar. “Ey, of, ah” gibi

ünlemleri kullanmaları, şiirlerinde farklı kelime ve tamlamalara yer vermeleri, şiirlerindeki karamsar ve melankolik ruh hali bu dönemlerin etkilerinin halen edebi ortamlarda devam ettiğini göstermektedir.

Hıyâbân, doğa şiirlerine de sayfalarında yer vermiştir:

*“Bu ağaçlar emeller midir ki,
Onların gölgeli mesa rengi,
Silinir bazı, bazı pür hülya
İşlenir nazlı safha-i madde..*

*Ederek akşamın ziyası üfûl
Ediyorken sükun u samtı melul
Güneşin şulesiyle güller açar;
Gülü bir gaza-ı zeheble sarar;
Düşünürken zalâl leyl-i melal
Doğar ufukumda bir gümüşlü hilal..”* (Rıfat Dâver, 1327: 14)

Dergide yer alan şiirlerden bir tanesinde de şair kaybettiği annesine ardından duyularını ve özlemini anlatmıştır:

*“Beni senden ayırdı, anneciğim!
Tâli'in her fecâat emeli..
Yaşamak isteyen: bu pek zâlim
Alem kine hiç görünme meli..*

...
*Merhametsiz, anûd olan bir kul
Onu bir anda boğmak isterken,
Yalvarırdın cenab- ı hâlike, sen:*

*-Esirge oğlumu, ey hâmi-i gafûr ve rahim!
Senin kucağına düşmüş bu ihtiyaç yetim..*

*Bir zaman, daima gülen gözler,
En ufak derde ağlayan sözler,
Beni rikkatle okşayan eller:
Şimdi benden uzakta titrerler...”* (Osman Fahri, 1326: 8-9)

Dergide yer alan şiirlerden biri de Falih Rıfki imzasını taşımaktadır. Derginin yayınlandığı tarihler dikkate alındığında Falih Rıfki [ATAY]'nın İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ndeki öğrencilik yıllarına rastladığı görülmektedir. Falih Rıfki'nın Hıyâbân'daki *Asar-ı Varide/ Hücrem* başlıklı şiiri şu şekildedir:

“Yalnız benim teellüm-i ruhumla süslüdür:
 Git, girme burada kalb ki bir hande titremez,
 Yalnız bu gölgelerde benim matemim büyüür.
 Bir yanda tozlu bir masa, bir hasta lamba ki
 Issız gecemde ruhumla bir mehebb-i hüzüün açar,
 Bir yanda anneciğimin, ölen birçok ellerin
 Âlâm-ı hâtıratına ait cerîhalar..
 Yalnız bu çehrelerle harim olma, istemem,
 Git, girme çünkü burada bütün bence muhterem
 Her gölge şevk-i ruhun için bir kitabedir.” (Falih Rıfki 1327: 10)

Dergide altı hikâyeye yer almaktadır. Bu hikâyelerden üç tanesinin yazarı olan Halil Nihat, yayınladığı iki hikâyeyi de Alfons Dude'den tercüme etmiştir. Dergide H. N. müstear ismini kullanan fakat Halil Nihat isimli yazarla aynı kişi olduğunu düşündüğümüz yazar, Andre Turye'den de *İnci Çiçekleri* isimli bir hikâyeyi daha tercüme etmiştir. (H.N, 1327: 13)

İbrahim Alaettin'in dergide şiirlerin yanı sıra dikkat çeken bir özelliği de Andre Turye'den *Jan Mari* isimli tiyatroyu tercüme etmesidir. Derginin yayınlanan son üç sayısında İbrahim Alaettin *Jan Mari* adlı eseri tefrika etmiştir.

Bu türler dışında dergide iki deneme ve beş makale yer almaktadır. Derginin ikinci sayısında Hakkı Behiç imzasıyla yayınlanan ve dokuz sayfa süren bir deneme yer alır. “Akşamlar” başlığını taşıyan deneme de yazar dört mevsimin akşamlarını ve bu akşamlardaki doğanın tüm güzel manzaralarını uzun betimlemelerle anlatmıştır. “Eğer temaşa ettiğiniz levha-i mesâ, senenin sinn-i rebî'nde yaşayan akşamlardan beri, ise kâinat genç, semâ nevâziş-gâr, muhîât zümrüdîn, toprak pür-nemdir. Dağların yeşil sırtlarında, ovaların zarîf sinelerinde sarı bir lem'a-i sebzin taravetin sürat-ı leyl ile mütenâsiben koyulaşarak temevvüç ettiğini görürsünüz. Ağaçlar, beyaz yahut beyaz benekli yeşil bir halat-i nefise-i bahar içinde ağır ağır başlarını sallayarak muhabbet-i leyle serfûrû ederler, yeşil çimenler, muhtelif renkli şeb-bûylar, sünbülller, güller, menekşeler, papatyalar, mevsimin esbab-ı ziynet ve zarafeti olan bütün bu mevcûdât mel'ûne-i bedâyi', gecenin etekleri altında katre katre solar; nâ-gehânî bir rüzgâr, bütün kâinâtı ânî bir lerze-i tevahhuş sarsarak geçer; bu tekarrüp eden gecenin, renklerden kokulardan, zarafetlerden mürekkebe olan kâinât-ı muhîteye temas ederek maşamınıza nemli bir rayiha-i şebab getiren, dudaklarımızı ta uzaklardan nakl ettiği müşgin ve nevâziş-gâr buse-i taravet tabiatle telviz eden enfâs ihtîşamıdır...” (Hakkı Behiç, 1326: 6-7)

Hıyâbân'ın ilk iki sayısında A.(Elif) A.(Ayn) imzasını taşıyan ve “Edebiyat-ı Milliye” başlığını taşıyan yazılar dikkat çekmektedir. Yazar bu

yazılarında edebiyatımızın artık millileşmesini, Türk edebiyatının son zamanlarda Osmanlı edebiyatına dönüşmüş halinin onu iyice doğulu yaptığını düşünmektedir. Başlı başına Türk edebiyatı oluşturmamışlarından yakınan yazar bu durumu şöyle izah eder:

“Bizim sima-yı müsteâr edebimizde şayan-ı dikkat bir hal var: iştilal edenler itiraf ederler ki kalbimizde hiçbir aks-i hakiki ihtizazını hissetmediğimiz, dimâğımızda hudûd ve şümûlünü tayîn ve tamik eylemediğimiz hâlât-ı hissiyye ve harekât-ı fikriyenin tercümanı olmaktan ekseriyetle çekinmez ve idrak mahiyeti için hikmet-i bedâyi'nin delâletine ihtiyaç olmayan “teheyyüc”ten sonra “tehyic” düstûr-ı tabîyesine çok zaman lakayt bulunuruz. Ve işte bu mazhariyet-i mü'essifenin neticesidir ki “Musset”nin “Geceleri”nde “pelikana” teşbih ettiği şair-i samimiyyi bizde bulabilmek için -bizimdir demeğe hakkımız müşkül olan- dört yüz sene evvelki Bağdat şair-i azadesine ircâ-ı hayale mecbur oluruz.” (A.(Elif) A.(Aydın) 1326: 1) Türk edebiyatının millileşmesinin öneminden bahseden yazarın yazılarında kullandığı dile ise oldukça ağırdır. Yazarın Farsça, Arapça kelime ve tamlamaları kullanarak *milli bir edebiyatın* gerekliliğini savunuyor olması bu yazılarda dikkat çeken bir başka husustur. Dönemin dil hassasiyeti olarak yorumlayacağımız bu durum dergide yayımlanan şiirlerde olduğu gibi makale ve denemelerde de kendini hissettirmektedir.

Hıyâbân'da yayımlanan bir başka makale de derginin kurucularından olan Halil Nihat'a aittir. Yazar bu yazısında okumanın yazmaktan daha elzem olduğundan, *“evvela karî sonra muharrir olmanın”* öneminden ve gerekliliğinden bahsetmektedir. (Halil Nihat 1327: 1-3) Beşinci sayıda yer alan makalede kök bilgisi ve dil bilimi üzerinedir. (E. Denon 1327: 1-4)

Sonuç

Edebiyat tarihi açısından bakıldığında süreli yayımların, kültürel hayatımızda önemli bir yeri vardır. Tanzimat döneminden sonra batı tesirinde gelişen edebiyatımızda, yeni türlerin girmesiyle beraber onların yayın organı haline gelen gazete ve dergiler bize o dönemin sosyal, siyasal ve kültürel hayatını gösteren önemli birer kaynağıdır.

10 Şubat 1326 (23 Şubat 1910) – 7 Nisan 1327 (20 Nisan 1911) arasında beş sayı çıkan Hıyâbân dergisi, yayımlandığı tarihteki edebi faaliyetleri tanımamız açısından önemlidir. Sadece beş sayı çıkarak kısa soluklu bir dergi olan Hıyâbân, devrinin sanat ve edebiyat özelliklerini yansıtmaktadır. Darülfünun öğrencileri tarafından hazırlanan dergi, öğrencilerin sınavlarının başlaması üzerine çalışmalarına engel olduğu gerekçesiyle yayınına süresiz olarak ara vermiştir. Kısa ömrüne rağmen, herhangi bir siyasi olaydan uzak şiir ağırlıklı bir yayıncılık ortaya koyan dergi,

bir daha yayınlanmaz. Belirttikleri sebepten mi yoksa bilinmeyen, gizlenmek istenen bir sebepten mi ötürü bilinmez Hıyâbân dergisi kısa süren bir faaliyetten sonra yayın hayatına veda etmiştir.

Kaynaklar

- [ATAY], Falih Rıfki, “Asar-ı Varide/Hücrem”, Hıyâbân, nr. 3, (10 Mart 1327), s. 10.
- A.(Elif) A.(Aydın), “Edebiyat-ı Milliye 2”, Hıyâbân, nr. 2, (24 Şubat 1326), s. 1-2.
- A.(Elif) A.(Aydın), “Edebiyat-ı Milliye 1”, Hıyâbân, nr. 1, (10 Şubat 1326), s. 1-3.
- A.(Elif) Hakkı, “Şiir/Hande-i Veda”, Hıyâbân, nr. 1, (10 Şubat 1326), 13.
- Akın, Hüsrev, (2010), II. Meşrutiyet Döneminde Kısa Ömürlü Bir Dergi: Hıyâbân , Turkish Studies, Volume 5/1 Winter 20105, s. 709- 720.
- Develioğlu, Ferit, (2003), Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara, Ak Yayınları.
- E. Denon, “İlm-i Lisan ve İştikaka Dair”, Hıyâbân, nr. 5, (7 Nisan 1327), s. 1-4.
- H. N “İnci Çiçekleri”, Hıyâbân, nr. 4, (24 Mart 1327), s. 13.
- Hakkı Behiç, “Akşamlar”, Hıyâbân, nr. 2 (24 Şubat 1326), s. 6-7.
- Halil Nihat, “Okumak İhtiyacı”, Hıyâbân, nr. 3, (10 Mart 1327), s. 1-3.
- Halil Nihat, “Son Ders”, Hıyâbân, nr. 1, (10 Şubat 1326), s. 4-8/ “Yıldızlar”, Hıyâbân, nr. 5, (7 Nisan 1327) 4-7/10.
- İbrahim Alaettin, “Jan Mari”, Hıyâbân, nr. 3, (10 Mart, 1327), s. 11-16/ nr. 4, (24 Mart 1327), s. 15-16/ nr. 5, (7 Nisan 1327), s. 15-16.
- İbrahim Alaettin, “Tahattur Et”, Hıyâbân”, nr. 4, (24 Mart 1327), s. 10.
- İbrahim Alaettin, “Visâl u Firâk” Hıyâbân, nr. 1, (10 Şubat 1326), s. 10.
- İmzasız, “Birkaç Söz”, Hıyâbân, nr. 1, (10 Şubat 1326), s. 18.
- İmzasız, “Hediyemiz”, Hıyâbân, nr. 3, (10 Mart 1327) s. 18
- İmzasız, “Karie ve Karilerimize”, Hıyâbân, nr. 1, (10 Şubat 1326), s. 18.
- İmzasız, “Karilerimizin Nazar-ı Dikkatine”, Hıyâbân, nr. 5, (7 Nisan 1327), s. 18.
- İmzasız, “Teşekkür”, Hıyâbân, nr. 2, (24 Şubat 1326), s. 18.
- Osman Fahri, “Hayat İçinde”, Hıyâbân, nr. 2, (24 Şubat 1326), s. 8-9.
- Rıfat Dâver, “Asar-ı Varidem/ Kalbim”, Hıyâbân, nr. 4, (24 Mart 1327), s. 14.

